

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frankova ulica 6/I. Receptivno na uradno. Nefrankovski pismen na sprejemamo. Izdaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din. za izposojnino 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Polt. ček. rač. 11.153. Telefon 45-86

Višji cilji

Produkcija je bila v vseh dobah gonilna sila človeštva, je bila sila, ki je pripeljala človeka od skromnega nabiranja sadežev, preko kmetijskega in obrtnega udejstvovanja do današnjih ogromnih tehničnih ustvaritev.

Produkcija, večja količina gnetnih dobrin je dajala možnost kulturnemu razvoju. Rimska kultura je rasla iz bogastva rimskega imperija, in moči Amerike slone na njeni proizvodnji.

Produkcija je bila ona sila, ki je dvignila Nemčijo iz nižine poraza v svetovni vojni; vzporedno z njeno proizvodnjo močjo je tudi rasla njena politična veljavnost in ekspanzivnost.

Pa že v domačem in v vsakdanjem življenju imamo nebroj dokazov, da večja količina pridelkov ustvarja višje blagostanje, gnetno in duhovno.

Kar se nanaša na izdelke človeških rok, velja v polni meri za duhovno pridobivanje.

Ne more se označiti za popolnega izobraženca človek, ki je obsedel na višini znanja, doseženi v šoli in ki ne stremi po višjih duhovnih vrednotah. Vzoredno z izpopolnjevanjem se tehnika, z novimi iznajdbami, s praktičnimi pridobitvami, ki olajšujejo telesno bivanje, gre vrsta filozofskih tokov, pedagoških stremeljenj, umetniških struj, ki izpopolnjujejo in višajo duhovno stavbo današnjega človeka.

Vsemu temu duhovnemu pridobivanju ne more slediti in ga zajeti niti največji um. Kakor pa je bila v vsaki dobi neka količina in kakovost znanja značilna za stopnjo takratne družbe, tako tudi višino današnje družbe riše njeno mišljenje, čustvovanje in znanje.

Učiteljstvo je samo izjavilo, da zahteva vsaj dvoletno fakultetno izobrazbo. Nekateri mu očitajo tudi, da je zaostalo in ne dovolj izobrazbeno.

Bodisi, kakor je. So pa znamenja, ki kažejo, da se je splošna raven izobrazbe dvignila, dočim je ostalo učiteljsko šolanje pri starem, saj se je dvignilo za en sam letnik.

Tako bo v naši banovini povprečna raven kmalu obsegala meščanskošolsko izobrazbo, in bo ljudskošolska izobrazba najnižja in ne obča stopnja prosvete v naši banovini. Obrtniki zahtevajo od vajencev vsaj meščanskošolsko izpričevalo. Pa tudi naprednejši kmetje pošiljajo svoje otroke v meščansko šolo, in so kmetijske nadaljevalne šole želja vseh, ki žele kmetstvu ugodnejši razvoj. Verjetno je upeljava obveznih kmetijsko nadaljevalnih tečajev vprašanje najbližje bodočnosti.

Istočasno je v vseh panogah znanosti in filozofije silno naraslo število oseb obojega spola s fakultetno izobrazbo. Ta kader izobražencev je dvignil in razširil gornji družbeni kulturni vrh, ter s tem povečal razliko med učiteljsko in višjo družbeno izobrazbo.

Problem učiteljske obvezne fakultetne izobrazbe ne sme ostati nerešeno vprašanje učiteljstva. Od tega vprašanja je v veliki meri odvisen napredek učiteljstva, njegovo boljše materialno in politično stanje, v isti meri pa mora biti na tem vprašanju zainteresirana javnost radi boljših učnih uspehov šolarjev, ki bodo njim in družbi najbolj koristili.

Dasi je, ravno v učiteljskem stanu mnogo poedincev, ki z vsem naporom streme k višjemu vzponu znanja, — dokaz temu so mnogi pedagogi, pisatelji, pesniki-ee, slikarji, kmetijski strokovnjaki itd., ter so ravno učitelji najmočnejši odjemalci dobrih knjig in člani knjižnih založb, je potrebno težiti k višji obči učiteljski izobrazbi, ker samo ta bo odredila uradno njegovo mesto v družbi.

A dokler te ni in tudi še potem, bo samo izpopolnjevanje največja odlika vsakega učitelja. Le s stalnim zasledovanjem novih kulturnih dognanj, z vednim pridobivanjem na količini in kvaliteti znanja, bo učiteljstvo dajalo narodu najboljše uspehe v šoli, a v lastni organizaciji odredila razgledno in objektivno stališče do vseh stanovskih in družbenih pojavov.

V dobi, ko produkcija — in to ne samo proizvodnje materiala, temveč predvsem višina in kakovost duha, ter obča duhovna dinamika nekega naroda z usodno jasnostjo kažejo na zavisnost usode naroda od njegove umske in materialne produkcije, je treba težiti, da se poživi kulturni vzgon stanu in naroda, ter se poveča njegova delavnost. Le tako, da bo ljudstvo zavzelo sodobno hitrost, višino in pojmovanje življenja, se bo mogoče ogniti večjim pretresom, nevarnostim in zaostalosti.

Doba čitanja mogleh in sanjavih sladkarij je za nami. To je možno v dobi, ko se počiva na blagostanju. A, ko se podira stari in gradi nov svet, ter se pri tem pretresajo narodi ki v rešet, je treba spoznavati vzroke razpada in elemente novega sveta. A še hujše greši oni, ki mirno in brezdelno živijo te usodne dni.

Učiteljstvo mora narodu utirati pot. Predvsem mora spoznati vse nove tvorne pedagoške pridobitve, katerih pravilna uporaba v šoli bo dvigala kulturno stopnjo podeželja ter bo tvorila izhodišče k višjemu pedagoškemu raziskovanju in izživljanju ter izkazovala našo pedagoško raven.

Problem zaštite otrok

V času, ko nova ugonablja in uničuje na stotine mladih, zdravih, krepkih ljudi, ki ubiti molče pričajo o brezmejni strahoti sodobne civilizacije in »zapadne kulture«, se vendar tu in tam še pokaže svetel žarek: namreč v trenutkih, ko gledamo, kako se bori človeštvo za zaščito otrok, ljube nedolžne mladine. Pojav, ki ga vidimo tudi v živalstvu: v času nesreče se misli staršev nagonsko lotijo zaštite otrok in voditelji vse store, da še o pravem času obranijo svojo mladež pred nevarnostmi. Primeri evakuacije otrok v mestih in velemestih, koder traja nova vojna, pa priprave za takojšnjo odpravo dece v zaledje tam, kjer vojni operaciji še ni, dokazujejo, da si nihče ne mara dati uničiti svojega najdražjega zaklada.

Ne oziraje se na vojno bi morali vedno misliti na zaščito otrok. Danes je sicer moderno, o tem mnogo razpravljati, in je to tudi spričo nevarnih časov potrebno. Kar se tiče naših domačih razmer, je treba za vsak primer takoj vse potrebno pripraviti, da nas ne bi nobena zla usoda ne presenetila. Priprave so, kakor vemo, v teku; organizacija za zaščito otrok že deluje. Prepregla je slovenske vasi širši domovine, v nji sodelujejo najrazličnejši javni delavci. Najštevilnejši so tudi tu gotovo učitelji, kar je popolnoma naravno in dosledno, saj so ravno učitelji tisti činitelji, ki že leta in leta sem slovensko občinstvo in javnost opozarjajo na problem zaštite otrok, ki pa ni bila mišljena samo za primer vojne, temveč ravno tako za normalne prilike.

Zaščita otrok je v normalnih časih kulturni problem. Socialna zakonodaja, ki je pri nas na papirju krasna, mora preizkusiti svojo moč v praktičnem življenju. Življenje nudi slovenski mladini malo. V predelih naše domovine, ki so znani po svoji gospodarski pasivnosti, so otroci slabo hranjeni, da je podhranjenost očitna. Z delom, namreč s te-

žajskim delom, pa so preobremenjeni. Žalostno vlogo igra obnem pitje alkoholnih pijač. Če vzamemo primer iz življenja, bi lahko rekli takole: Šolski otrok mora rano vstajati, mnogo delati, šolski pouk mu je samo postransko opravilo, pri pitju alkoholnih pijač pa dobi približno enak delež, kakor odrasli. Posledica tega je znana: degeneriranost.

Ne samo učitelji, kolikor se kot posamezniki udeležujejo na socialnem torišču, temveč celotna učiteljska organizacija je že pred leti opozorila na to temno stran našega narodnega življenja. Izkoriščanje ljudskošolskih otrok, vajencev itd., je temna točka narodne kulture, in vsak prosvetni dvig je nemogoč, dokler bomo ostali pri teh razmerah. Zaščito otrok ne smemo smatrati kot enostransko zadevo šole, oziroma učiteljstva, temveč zadevo vse družbe, vse države. In le čuditi se je, da si tega političnega problema niti ena politična stranka ni zapisala na svojo zastavo.

Čeprav moramo danes predvsem na to gledati, da zaščitimo otroke pred vsakim eventualnim vojnim presenečenjem, ne smemo zato izgubiti iz vidika celotnega, t. j. glavnega problema, ki kriči vsestransko po nujni rešitvi. Skrb vsakega javnega delavca bodi, stremeti za tem, da ustvarimo zdrav, odporen, krepak rod! Ni zadosti, da samo govorimo ali postavljamo »moderno« zakonodajo! Besede morajo postati meso! To pa bomo dosegli, če se bomo z ljubeznijo in fanatizmom lotili posla in če bo vsa družba znala čutiti in spoznati zlo, ki grozi tudi s te strani narodu, nared uničiti. Ne samo pred vojno, tudi pred nesocialnim izkoriščanjem je treba mladino zaščititi! Tega problema se moramo lotiti vsi brez pridržka, in nikogar naj v slovenskem narodnem občestvu ne bo, ki si ne bi upal za to delo takoj zavhati rokavov! P.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V LJUBLJANI bo zborovalo v soboto 8. junija 1940., ob 9. uri v Ljubljani v kolodvorski restavraciji (glavni kolodvor). Dnevni red: 1. Uvodno poročilo in referat o predsedniškem zboru (tov. Jože Župančič). 2. Poročilo tajnice, blagajnika an ostalih odbornikov o došlih dopisih in drugih tekočih zadevah. 3. Predavanje tov. Winklerja s Krke. 4. Priprava za proslavo 50 letnice našega učiteljskega društva. 5. Slučajnosti. — Po zborovanju se bo vršila odbo-rova seja. Kdor dolguje na članarini, naj jo poravnava po prejemu junijske plače. Odbor

— JUU — SRESKO DRUŠTVO CELJE bo zborovalo v soboto, dne 8. junija, s pričetkom ob pol 9. uri dopoldne, na l. mestni ljudski šoli v Celju z naslednjim dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo tov. predsednika. 2. Dopisi. 3. Volitev skupščinskih delegatov. 4. Predlogi in slučajnosti. — Temu sledi ob 10. uri slavnostni del zborovanja, po-

svečen jubileju 70 letnice društvenega obstoja: 1. Iz zgodovine društva (tov. preds.). 2. O analogah in delu učiteljske organizacije, govori predsednik tov. Metod Kumelj. 3. Nastop mladinskega pevskega zbora l. deške in dekliske ljudske šole v Celju, pod vodstvom skladatelja tov. Cirila Preglja, ki bo izvajal njegove skladbe. — Od 8. do pol 9. ure bo istotam sestanek tovarišic, ki so vse nanj vabljeni. Društvena knjižnica bo poslovala, vrnite knjige! Udeležite se polnoštevilno važnega, pomembnega zborovanja ob častnem društvenem jubileju! — Vsa ostala, zlasti bližnja tovariška društva so vabljena, da pošljejo na to zborovanje svoja zastopstva.

Odbor. — JUU — SRESKO DRUŠTVO BREŽICE bo zborovalo dne 8. junija 1940., ob 9. uri v ljudski šoli na Vidmu. Na dnevnem redu je poročilo predsednika in blagajnika, volitev delegatov ter predavanje tov. Ledi-neka iz Maribora. Odbor.

Seja predsedniškega zbora

V nedeljo, 26. t. m., so se zbrali v Ljubljani predsedniki sreskih učiteljskih društev na posvet z upravnim in nadzornim odborom, ki sta imela svojo sejo že v soboto, 25. t. m., popoldne.

Predsednikovo poročilo: V telovadnici gluhonemice je ob pol 10. otvoril predsednik sekcije tov. Metod Kumelj posvetovanje, ki mu je prisostvovalo 33 predsednikov in zastopnikov sreskih društev, 8 članov upravnega odbora in 5 članov nadzornega odbora. V početku svojega nagovora je tov. predsednik pozdravil prisotne in jim sporočil tudi pozdrave hišnega gospodarja gospoda Mirka Dermelja, nakar je že v uvodu naglasil resnost današnjega časa in težino položaja, ki se v njem nahajamo zaradi vojne napetosti. Da-

Višja splošna izobrazba bo v izvenšolskem delu blagodejen vir višje ljudske prosvete. Razgledan in delaven učitelj more narodu prav toliko koristiti, kolikor mu more škoditi človek ki je v svojem duševnem razvoju zaostal za napredkom časa.

Prav tako bo po napredku stremeč učitelj stopil v krog višje kulturne družbe ter s tem pripomogel k ugledu stanu, a v mednarodnem življenju k ugledu naroda.

S tem se bo pa določeval učitelj, kakor narodov prostor na svetu.

Učitelj se ne more ločiti od stanu in ne od naroda.

Ko je v usoden kompleks povezan ves narod, ki je sam več ali manj kriv svojega boljšega ali slabšega mesta na svetu, je vsakemu v njem določeno organsko opravilo in tudi poudarek pridobivanja vseh, ki narod sestavljajo. B.

lje je navedel naše notranje razmere. Zaradi teh ni mogel biti sprejet niti državni proračun niti finančni zakon, ker pač ni narodne skupščine. Ob upoštevanju zunanjih in notranjih političnih razmer je treba ocenjati tudi delo organizacije. Tako se med drugim naše težko materialno stanje še doslej ni izboljšalo kljub našim intenzivnim prizadevanjem in tudi temu je iskati vzroke v danšnjih težkih razmerah. Cene najnujnejšim življenjskim potrebščinam naraščajo in to nas spravlja v težak položaj. Dviganje cen pa občuti tudi organizacija, predvsem zaradi zelo velike podražitve papirja, kar bo brez dvoma vplivalo na izdajanje naših listov, tako Učiteljskega tovariša, Prosvete, Popotnika in izdanj Mladinske matice je prišlo v težak položaj.

V nadaljnjem svojem poročilu se je predsednik dotaknil razmer v organizaciji in v prvi vrsti orisal delo ožjega vodstva sekcije in odsekov, kakor tudi stikov sekcije s sreskimi društvi. Vse delo je potekalo povsem normalno skladno in složno in prav v to normalno delo je posegla znana prepoved zborovanj, ki je bila izdana 18. maja. Toda na intervencijo pri banki upravi je predsednik prejel zagotovilo, da se bodo začasno naša društvena zborovanja kot izključno stanovska lahko še nadalje vršila. Pač pa je možno, da bi se v izpremenjenih razmerah ne mogla vršiti sekcijaska skupščina. Zato je nujno potrebno, da predsedniški zbor to upošteva in za ta primer da sekciji obširna pooblastila glede proračuna, da bi bilo v takem primeru omogočeno nadaljno poslovanje organizacije. Seveda bi ta pooblastila prišla v poštev edinole v primeru, če bi se skupščina ne mogla vršiti.

Sekcija je imela za letošnje počitnice v programu prireditve večjega tečaja, toda je misel zaradi nastalih razmer odložila.

V nadaljnjih svojih izvajanjih se je tov. predsednik dotaknil tudi splošnih razmer v JUU in omenjal osnivanje Saveza hrvatskih učiteljskih društev ter stališča, ki ga je do tega osnovanja zavzel izvršni odbor JUU v Beogradu. Natančneje je poročal tudi o nastali situaciji zaradi osnovanja tega Saveza in o pristopu srbskega učiteljstva v banovini Hrvatski v ta Savez. S tem poročilom v zvezi je omenjal stališče, ki ga je zavzel upravni odbor JUU na svoji seji z dne 9. februarja, kakor tudi stališče, ki ga je še posebej do vprašanja konsolidacije razmer med obema učiteljskima organizacijama v državi zavzela naša sekcija. Razmere v JUU in v Savezu hrvatskih učiteljskih društev potekajo po njegovem prepričanju tako, da je pričakovati, da bo ustvarjeno stanje, ki bo omogočalo ustanovitev skupne državne učiteljske organizacije, za kar so se izrekli vsa naša društva.

V opisovanju razmer sekcije do drugih organizacij je predsednik omenil nadzorniško društvo in s tem v zvezi odločbo banske uprave, ki je bila razposlana vsem sreskim društvom. Društva naj to odločbo upoštevajo.

Nato preide k vprašanju akcije za zvišanje prejemkov in očitno v kratkem vsa prizadevanja akcijskega odbora, omenja, vse akcije in deputacije, ki so naletele povsod na popolno razumevanje, toda uspeha vendarle ni nikakega. S tem v zvezi je omenjal tudi akcijo za ustanovitev Zveze državnih in samoupravnih nameščenecv in pokrenitev skupne lista.

Naglasil je še, da je zaradi resnosti situacije potrebno, da se zavedamo svoje odgovorne naloge. Za primer, da se skupščina ne bo mogla vršiti, naj da predsedniški zbor upravnemu odboru potrebna pooblastila, a razprava o vseh vprašanjih naj bo stvarna in zaradi kratko odmerjenega časa tudi kratka.

Temu poročilu je sledila stvarna razprava, v katero je poseglo več članov predsedniškega zbora. V pogledu težnje po snovanju Zveze državnih in samoupravnih nameščenecv je predsedniški zbor zavzel stališče, da naj bo najprej osnovana organizacija in šele potem naj se prične akcija za izdajanje lastnega glasila.

Tajnikovo poročilo: Sekcijski tajnik tov. Drago Supančič je omenil, da se je v tem času vršila ena seja upravnega odbora in ena seja upravnega in nadzornega odbora. Poslovanje sreskih učiteljskih društev je povsem normalno. V tekočem upravnem letu sta se vršila le dva izredna občna zbora, in to v Lendavi in Gornjem gradu. Posamezna sreska društva želijo na svojih zborovanjih prisostvovanje sekcije. Tako se je udeležil 6 zborovanj predsednik sekcije tov. Kumelj, enega pa tajnik tov. Supančič.

V svojem nadaljnjem govoru omenja tajnik napade na učiteljstvo in tudi vse ukrepe, ki jih je sekcija proti tem napadom pokrenila, kakor tudi odgovore v »Učit. tovarišu«. Nadalje ugotavlja pomanjkanje učiteljstva v Sloveniji. Trenutno je že okrog 200 razredov brez učiteljev. Do prihodnjega šolskega leta pa bo, kakor vse kaže, primanjkovalo še več učiteljev. Nujno so potrebni ukrepi, da se zaščitijo interesi šolstva. Predvsem naj se pre-mestijo v dravsko banovino vsi slovenski učitelji, ki službujejo v drugih banovinah. Tudi na meščanske šole dodeljeni ljudskošolski učitelji naj se vrnejo na matične šole. Poleg tega bi bil potreben tečaj, ki naj usposobi abituriente srednjih šol za učiteljski poklic. Naglašamo, da naj bo ta tečaj vsaj enoleten.

Ljudskošolskemu učiteljstvu je treba nuditi več pravne zaštite. Urediti je treba pravično oddajo upraviteljskih mest, kajti nikakor ne more biti prav, da so nameščeni za upravitelje ljudskih šol mlajši učitelji, če so na šolah starejše moči.

Letos je končno vendar uspelo, da bodo kontraktualni učitelji polagali dopolnilne izpite, nakar bodo po dolgih letih kontraktualne službe sprejeti v državno službo.

Napredovanja so se v letošnjem letu precej premaknila z mrtve točke, saj je od septembra dalje napredovalo vsega 644 učiteljev in učiteljic, a poleg tega še v banovini Hrvatski 2000. Pričakovati je, da se bodo v kratkem

Vseblina:

Višji cilji.

A naši prejemki...?

Problem zaštite otrok.

Seja predsedniškega odbora.

Učiteljstvo je krivo...!

PEREČA VPRAŠANJA NAŠEGA PODEŽELSKEGA ŠOLSTVA: O učencih pastirjih. — Šola in dom.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.